

Σαν τις μυγες πάνω από το μέλι έχουμε περικυκλώσει τον Γιάννη Τσαρούχη και τον παρακολουθούμε να ζωγραφίζει αγγέλους σε ένα χαρτόνι, με ένα ψαλίδι να κόβει το περιγράμμα, να κάνει μια τρύπα στην κορυφή, να περνάει μια κλωστή και να τους κρατάει στον αέρα. «*Σε ποιον δεν έχω δώσει;*» ρωτάει και γίνεται χαμός. «*Σε μένα. Γιάννη! Σε μένα. Γιάννη!*»

Είναι ένα ζεστό βράδυ του Ιουλίου, βρισκόμαστε στο σπίτι του Γιάννη Χρονά, στην οδό Αριστοτικού, κοντά στο Α Νεκροταφείο. Το σπίτι είναι ένα μικρό ισόγειο, δεν χωράμε όλοι στο δωμάτιο, μερικοί παρακολουθούν από τα ανοιχτά παράθυρα, λες και είναι η θεία λειτουργία. Το τηλεφώνημα του Χρονά σημάδεψε συναγερμό στην παρέα μας: «*Το βράδυ ο Τσαρούχης θα είναι σπίτι. Όσο πιτσιτσι προσέλθετε!*» Έχουμε έρθει κομμάτι δεκαριά, όλοι νέα παιδιά με καλλιτεχνικές φιλοδοξίες, και έχουμε μαζευτεί να δούμε από κοντά το ζωγράφο τον γκουρού, το δάσκαλο. Ο Χρονάς είναι ο αγαπημένος του μαθητή και έχει γίνει ο ηρώας της παρέας μας γιατί εκεί εκδώσει με δικά του έξοδα τις ποιητικές του συλλογές. Ξέρουμε ότι κάθε πρωί που ξυπνάει, βάζει σε μια στρατιωτική τσάντα τα βιβλία του, γυρνάει με τα πόδια όλη την Αθήνα και δεν επιστρέφει σπίτι αν δεν έχει πουλήσει όλα! Πόως νομίζετε δημιουργήσε τις εκδόσεις «Όδος Πεύκος», από τα λεφτά του πατέρα του;

Τον γνωρίζα από το συγκρατικό μου, τον Πιώργο Ευσταθίου, και έχουμε έρθει εδώ μαζί για να μου συστήσουν τον Τσαρούχη. Είμαι ο μόνος από την παρέα που δεν τον ξέρω προσωπικά. Ο χορός των αγγελοφόρων ανοίγει, πλησιάζω, δεν μπορώ να τον χαιρετήσω με χειράφιμα, τα χέρια του είναι συνεχώς απασχολημένα, του λέω το όνομά μου. «*Παιριανός λέγεστε; Έχετε υπ' όψιν σας ότι υπάρχει ένα δημοτικό τραγούδι "Του Μαυριανού και της αδελφής του"*». Όλο γελάει εκτός από μένα που νομίζω ότι κάνει λογοπαίγνιο με το «αδελφής του». Ίσως το αντιλαμβάνεται και με ρωτάει τι δουλειά κάνω. Του λέω ότι δουλεύω στο Τρίτο Πρόγραμμα του Μάνου Χατζιδάκι. «*Θα ήθελα να κάνω κι εγώ μια εκπομπή στο ραδιοφωνικό*», για τη ζωγραφική; *θα το πω στον Μάνο, θα ενθουσιαστεί!*. «*Όχι, όχι για τη ζωγραφική, θέλω να κάνω μια εκπομπή που να λέει στις νοικοκυρές πως να πλένουν τα πιάτα χωρίς να σπαταλάνε πολύ νερό. Ξέρετε πόσο νερό πηγαίνει τζάμπα επειδή οι γυναίκες ξεχνούνονται και αφήνουν τη βρύση να τρέχει*». Μιλάει αργά, με ένα ελαφρύ τσέβισιομα, με μια μόνο κορδή και σιγανή φωνή που σε αναγκάζει να σκυψείς για να τον ακουσεις. «*Πάντως η καλύτερη ψυχοθεραπεία, για άντρες και γυναίκες, είναι το πλύσιμο των πιάτων. Όταν εκείς τελειώσει νομίζεις ότι μαζί με τα πιάτα καθαρίσε και το μυαλό σου!*»

Τα χέρια δουλεύουν γρήγορα, επιδειξία, και ενώ συνεχίζει να μιλάει, άλλος ένας αγγέλος είναι ετοιμός. «*Ποιος δεν έχει παρειά;*» ρωτάει και με κοιτάει με πλάγιο βλέμμα. «*Εσύ δεν θέλεις έναν αγγέλο;*» «*Θέλω πολύ, αλ-*



ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΤΣΑΡΟΥΧΗ

Μερικά ενσταντανέ της παρέας με τον Γιάννη Τσαρούχη με αφορμή την έκθεση, αφιερωμένη στο έργο του, στο Μουσείο Μπενάκη

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΠΑΥΡΙΑΝΟΥ

λά ντρέπομαι να σας το ζητήσω». «*Αμα ντρέπεσαι να μου το ζητήσεις, δεν θα παρεις. Ζήτησατε και δοθήσεται υμίν, όπως είπε και ο Χριστός*» και δίνει τον αγγέλο σε έναν που είχε απλωσει το χέρι του από έξω, απ' το παράθυρο. «*Δάσκαλε, πρέπει να πληρωσω ή είναι δωρεάν*» τον ρωτάει ο τυχερός κάτοχος. «*Το δωρεάν είναι το πιο ακριβό*» του απαντάει ο Τσαρούχης και ξαναρχίζει να ζωγραφίζει. «*Γιάννη, είδες την*

παράσταση των "Τρωάδων" σε σκηνοθεσία του Γιώργου Μιχαηλίδη»; ρωτάει κάποιος. Ο Τσαρούχης είχε σκηνοθετήσει το έργο με τη Σμαρώ Στεφανίδου και τη Σαφρώ Νοταρά. «*Το είδα. Ήταν η αποψη που είχε ο Αξόνας (ο.σ. Συνασπισμός Γερμανίας + Ιταλίας κατά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο) για την αρχαία τραγωδία!* Η δική μου παράσταση ήταν η περιληψη αυτής που είδα!» Ο Γιώργος Ευσταθίου μας θυμίζει το

περιστατικό με τις δυο πρωταγωνίστριες: Η Σαφρώ σε κάποιο σημείο του έργου ελεγε στη Σμαρώ, «*σπκω απ' το στρωμα σου, γρια!*». Η φιλαρεσκίτη Σμαρώ, για να μην ακουστεί το «γρια», αρχίζει ένα θρνο «*aaaaa!*» και το καλυπτε. Μια, δυο, τρεις, η Σαφρώ εξαλλη αποφασισε να την τιμωρήσει. Ξεκινάει λοιπόν τη φρασση «*σπκω απ' το στρωμα σου...*», εκάνε παύση, η Σμαρώ αρχίζει τα «*αι-*

αα!», την περίμενε να τελειώσει και ύστερα την κατακερυνουμε με ένα θριαμβευτικό «γρια!».

«*Αυτές δεν ήταν πρωταγωνίστριες, ήταν πρωτογαμιστριες*» σχολίασε ο Τσαρούχης με έναν ακόμη αγγέλο στα χέρια. Ο Χρονάς, που τον έχουν ζωώσει τα φιδία ότι δεν θα μείνει αγγέλος για εκείνον, τον παίρνει, «*παιδιά, αφήστε πσικω τον Γιάννη*» σχεδιάσει κάτι και για μένα» λέει και βάζει μπροστά του ένα κομμάτι χαρτόνι. «*Α, ήρθε η ώρα της κωνιάτας*» χαμογελάει ο Τσαρούχης και ακούβει πάνω από το χαρτόνι. Νεκρική σιγή επικρατεί στο δωμάτιο, όλοι με θρησκοεικτικά ελαφραία παρακολουθούμε το άσπρο χαρτόνι να μετατρέπεται σε πινακά, όταν τελειώνει το υπογράφει, το σπκώνει, το δείχνει, όλοι χειροκροτάμε, το δίνει στον Χρονά, «*απάρ το*» του λέει «*και να του βάλεις μια ωραία κορνίζα, γιατί η κορνίζα είναι η ρουφιαντα του πινακά*». Μαζεύει τα σύνεργα του και αποφοσιζουμε να πάμε για φαγάτο στον «Μάνεσο» στο Μετσ. Στο δρόμο ανοίγουμε μια κουβεντα για τα κράτα και για τις βλαβερές συνέπειες που έχουν όχι μόνο στον οργανισμό, αλλά και στην ψυχολογία μας. «*Να το αποφεύγετε το κρέας. Περιέχει τοξίνες, από την αγωνια που ζώου που το σφαζουν. Ξυπνάει τα πιο ταπεινά ένστικτα. Ασε που κανετε πρσιουσους τους καπιταλιστές που το πρσιλάνε. Να τρωτε λαχανικά*». «*Μα πστε θα κάνουμε πλούσιους τους καπιταλιστές των λαχανικών*» πεταχτηκαίγω, όλοι με κοιτάξαν με απορία για το θρασος μου να διακοψω το δασκαλό, αλλά ευτυχώς ειχαμε φτάσει στην ταβέρνα.

Ηρθε το γκαρσόνι, πήρε τις παραγγελίες, πήγε και στον Τσαρούχη. «*Σουτζουκάκια έχετε;*» τον ακουω να ρωτάει, «*μα, τώρα πριν από λίγο έγαγε για το κρέας...*» τόνησα να με φιλίσω. «*Άλλο η θεωρία κι άλλο η πράξη*» μου απάντησε σοβαρά και παράγγειλε σουτζουκάκια με πουρέ. Φάγαμε, ήπιαμε, κάποιος έβαλε ένα ρεμπέτικο στο τζουκ-μποξ, ο Τσαρούχης σπκώθηκε και χόρεψε ένα ζειμπέκικο. «*Ωραία χορεύετε*» του λέω. «*Μμμμ! σαν την Ουλάνοβα την μπαλαρίνα!*» και κατευθύνθηκε στις τουαλέτες. Σαν να δόθηκε ένα σάρτο συνθημα, ήρθε ο λογαριασμός, πληρώσαμε και έπειτα μου εξήγησαν πως όταν έρχεται η ώρα του λογαριασμού, ο Τσαρούχης πηγαίνει στην τουαλέτα.

Έβλεπα 30 χρόνια μετά αυτή την υπέροχη έκθεση για τον Τσαρούχη στο Μουσείο Μπενάκη και έλεγα, αι! δάσκαλε, έπρεπε να σου εικά ζητήσει τότε έναν αγγέλο, να τον έχω τώρα να με φυλάει. Γιατί από τους συγχρονους αγγέλους, ό,τι έχω ζητήσει, τίποτε δεν «δοθήσεται υμίν», που λέει και ο Χριστός. **Α**

INFO Η έκθεση «*Μελέτες για 17 θέματα*» περιλαμβάνει οπουδές και παραλλαγές, ανεκδοτες φωτογραφίες και πρωτογιο αρχαικό υλικό από τις πολυτιμες συλλογές του Ιδρυματος «*Γιάννη Τσαρούχη*». Μουσείο Μπενάκη, Κτηριο Οδου Πειραιώς, Πειραιώς 138 & Ανδρόκωμο, 210 3453.111. Μέχρι 31/3.